

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego zasady uczestnictwa przedsiębiorstw, ośrodków badawczych i uczelni wyższych w działaniach prowadzonych w ramach siódmego programu ramowego oraz zasady upowszechniania wyników badań (2007 — 2013)

COM(2005) 705 wersja ostateczna — 2005/0277 (COD)

(2006/C 309/08)

Dnia 1 marca 2006 r. Rada, działając na podstawie art. 167 i 172 ust. 2 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej.

Sekcja ds. Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 31 maja 2006 r. Sprawozdawcą był Gerd WOLF.

Na 428. sesji plenarnej w dniach 5 — 6 lipca 2006 r. (posiedzenie z dnia 5 lipca 2006 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 152 do 1 — 3 osoby wstrzymały się od głosu — przyjął następującą opinię:

1. Streszczenie

1.1 Wniosek Komisji określa warunki, zasady i procedury, według których przedsiębiorstwa, uczelnie wyższe, ośrodki badawcze lub inne osoby prawne uzyskać mogą wsparcie z siódmego programu ramowego.

1.2 Komitet przyjmuje z zadowoleniem większą część proponowanego instrumentu regulacyjnego i dostrzega w nim usprawnienia oraz potencjał znacznego uproszczenia procedur administracyjnych. Odnosnie jeszcze nie przedstawionych wewnętrznych zasad wykonawczych Komisji, Komitet zaleca, by w duchu uproszczenia także w ich przypadku zwrócić uwagę na większe ujednoczenie i konsekwentne wdrażanie — np. w zakresie stosowanych kryteriów.

1.3 Ponieważ wewnętrzne zasady wykonawcze Komisji nie są jeszcze dostępne, nie można na chwilę obecną ocenić niektórych szczególnych oddziaływań proponowanych uregulowań. W takich przypadkach (np. odnośnie zwrotu kosztów dodatkowych) Komitet zaleca zachowanie przynajmniej początkowo dotychczasowych rozwiązań, aby uniknąć ewentualnego pogorszenia się sytuacji zainteresowanych beneficjentów wsparcia.

1.4 Komitet przyjmuje z zadowoleniem nowe limity wsparcia przewidziane dla poszczególnych zakresów zadań i beneficjentów wsparcia. Szczególnie pozytywne jest jego zdaniem, że prowadzi to do poprawy wspierania MŚP.

1.5 Komitet zaleca równouprawnienie wszystkich instytucji badawczych finansowanych ze środków publicznych, niezależnie od ich formy prawnej.

1.6 Komitet zaleca, by w przyszłości zapewnić uczestnikom więcej swobody w zakresie ustalania postanowień umów, a także wyboru instrumentów. Dotyczy to w szczególności praw dostępu do nowej wiedzy (*foreground*) i/lub istniejącej wiedzy uczestnika (*background*). Tutaj należałoby zaoferować nieodpłatne prawa dostępu jako jedną z opcji, a nie — jak się proponuje we wniosku dla niektórych przypadków — zawsze bez wyjątku.

1.7 Szczegóły opisano w punkcie 4.

2. Wstęp

2.1 W swoim wniosku dotyczącym siódmego programu ramowego (2007–2013) (⁽¹⁾), Komisja przedstawiła cele, treść, tematy oraz budżet przewidywanego wsparcia dla badań, rozwoju technologicznego i demonstracji we wspomnianym okresie. W sprawie tego programu ramowego, jak również w odniesieniu do przygotowawczych i uzupełniających wniosków Komisji dotyczących tzw. programów szczegółowych (⁽²⁾), Komitet wydał już opinie (⁽³⁾).

2.2 Analizowany tutaj wniosek Komisji określa warunki, zasady i procedury, według których przedsiębiorstwa, uczelnie wyższe, ośrodki badawcze lub inne osoby prawne uzyskać mogą środki z budżetu siódmego programu ramowego, tzn. otrzymać mogą wsparcie przewidziane w tym programie.

2.3 Istotną kwestią, na którą trzeba tutaj zwrócić uwagę, jest zamiar Komisji, by uprościć procedury administracyjne związane ze wsparciem udzielanym przez nią na badania naukowe. Komitet z zadowoleniem przyjmuje to zamierzenie, co podkreślił już w swoich dotychczasowych opiniach; ze swej strony zalecił on uproszczenie procedur administracyjnych, zmniejszenie powiązanych z nimi nakładów administracyjnych i tym samym zwiększenie efektywności europejskich programów na rzecz badań. Obecny nakład pracy i kosztów związany z procedurą składania i przyjmowania wniosków jest za duży i nastręcza trudności uczestnikom z kręgów nauki i przemysłu. Udział w Europejskim Programie Badawczym musi opłacać się uczestnikom, również po uwzględnieniu ryzyka związanego ze składaniem wniosku. Ma to znaczenie szczególnie dla mniejszych podmiotów, takich jak MŚP, czy niewielkie grupy badawcze z uniwersytetów i ośrodków badawczych (⁽⁴⁾). Zatem także proponowane zasady uczestnictwa powinny prowadzić w zdecydowany sposób do zamierzonego uproszczenia.

(⁽¹⁾) COM(2005) 119 wersja ostateczna

(⁽²⁾) COM(2005) 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445 wersje ostateczne

(⁽³⁾) DzU C 65 z 17.3.2006 oraz CESE 583/2006

(⁽⁴⁾) DzU C 65 z 17.3.2006

2.4 Omawiany wniosek Komisji opisuje zatem właściwe zasady, mające na celu zapewnienie możliwie najefektywniejszego, najskuteczniejszego i najbardziej sprawiedliwego finansowania badań i rozwoju ze środków wspólnotowych udostępnianych zgodnie z siódmym programem ramowym.

2.5 Proponowane zasady uczestnictwa przedsiębiorstw, ośrodków badawczych i uczelni wyższych powinny więc zapewniać spójny i przejrzysty system gwarantujący efektywną realizację siódmego programu ramowego oraz łatwy dostęp dla wszystkich uczestników. Szerokie spektrum przedsiębiorstw, ośrodków badawczych i uczelni wyższych ma dzięki nim uzyskać wsparcie, a także mają one umożliwiać udział podmiotów z peryferyjnych obszarów Wspólnoty.

3. Treść dokumentu Komisji

3.1 Proponowane przez Komisję zasady uczestnictwa w siódmym programie ramowym urzeczywistniają mając szereg aspektów zamierzonego uproszczenia, opierając się przy tym na założeniach szóstego programu ramowego (6PR). W tym rozdziale przedstawiono streszczenie najważniejszych zagadnień.

3.2 Wniosek Komisji obejmuje przepisy wstępne, warunki udziału w działaniach pośrednich i związane z tym procedury postępowania, wkład finansowy Wspólnoty, zasady upowszechniania i wykorzystania wyników badań oraz prawa dostępu do istniejącej i nowej wiedzy, a także określa rolę Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

3.3 Warunki udziału w działaniach pośrednich

3.3.1 W przypadku działań pośrednich minimalna liczba uczestników wynosi trzy podmioty prawne, z których każdy ma siedzibę w państwie członkowskim lub państwie stowarzyszonym i z których żadne dwa podmioty nie mają siedziby w tym samym państwie członkowskim lub państwie stowarzyszonym.

3.3.2 W przypadku działań koordynacyjnych i wspierających oraz działań na rzecz kształcenia zawodowego i rozwoju kariery naukowców minimalnym wymogiem jest udział przynajmniej jednego podmiotu prawnego.

3.3.3 W przypadku działań pośrednich wspierających projekty badań pionierskich, finansowanych w ramach Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych, wymagany jest udział przynajmniej jednego podmiotu prawnego mającego siedzibę w państwie członkowskim lub w państwie stowarzyszonym.

3.4 Wkład finansowy Wspólnoty

3.4.1 W przypadku działań w zakresie badań i rozwoju technologicznego wkład finansowy Wspólnoty może wynosić maksymalnie 50 % łącznych kosztów kwalifikowanych.

3.4.1.1 Jednakże w przypadku organów publicznych, szkół średnich i uczelni wyższych, organizacji badawczych⁽⁵⁾ oraz MŚP wkład ten może wynosić maksymalnie 75 % łącznych kosztów kwalifikowanych.

⁽⁵⁾ We wniosku Komisji termin „organizacja badawcza” został zdefiniowany w art. 2.3; terminy „instytucja badawcza” czy „ośrodek badawczy” są gdzie indziej używane jako synonimy.

3.4.2 W przypadku działań w zakresie demonstracji wkład finansowy Wspólnoty może wynosić maksymalnie 50 % łącznych kosztów kwalifikowanych.

3.4.3 W przypadku działań w zakresie badań pionierskich, działań koordynacyjnych i wspierających oraz działań wspierających kształcenie zawodowe i rozwój kariery naukowców, wkład finansowy Wspólnoty może wynosić maksymalnie 100 % łącznych kosztów kwalifikowanych.

3.4.4 W przypadku kosztów administracyjnych, świadectw kontroli i pozostałych działań, które nie są uwzględnione w art. 33 ust. 1, 2 i 3, wkład finansowy Wspólnoty może wynosić maksymalnie 100 % łącznych kosztów kwalifikowanych.

3.4.5 Dla sieci doskonałości proponuje się szczególnie rodzaj stawki ryczałtowej. Kwota stawki ryczałtowej została określona w zasadach uczestnictwa jako stała kwota wyliczana na podstawie liczby naukowców, którzy mają zostać włączeni do sieci doskonałości oraz czasu trwania działania.

3.5 Inne zasady

— Zasady określają procedury publikacji zaproszeń do składania wniosków oraz procedury składania, oceny, wyboru i przyznania pomocy.

— Opracowana na potrzeby poprzednich programów ramowych procedura oceny stosowana będzie nadal bez istotniejszych zmian. Komisja przygotuje wzór umowy o grant, który będzie określał prawa i obowiązki uczestników między sobą oraz w stosunku do Wspólnoty.

— Wkład finansowy Wspólnoty może przybrać jedną z trzech form: zwrot kosztów kwalifikowanych, stawki ryczałtowe oraz finansowanie według jednolitych stawek. W przypadku działań w zakresie badań pionierskich Rada Naukowa Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych proponuje właściwe sposoby i tryby finansowania.

3.6 W odniesieniu do upowszechniania i wykorzystania oraz praw dostępu (własność, ochrona, publikacja, upowszechnianie i wykorzystanie, prawa dostępu do istniejącej i nowej wiedzy) zachowana ma być możliwie największa ciągłość. Zmiany powinny zapewnić uczestnikom większą elastyczność w trakcie rozwijania projektu. Nadal istnieje możliwość wykluczenia istniejącej wiedzy oraz zdefiniowania warunków innych niż określone w zasadach uczestnictwa. Ulepszona została spójność wymogów w zakresie upowszechniania i publikacji.

3.7 Podobnie jak w szóstym programie ramowym, uczestnicy konsorcjum będą odpowiedzialni za pełne przeprowadzenie powierzonych im zadań, nawet jeśli jeden z uczestników nie zrealizuje przypisanego mu zadania. Jednakże zrezygnowano z dalszego stosowania zasady solidarnej odpowiedzialności finansowej, wprowadzonej w szóstym programie ramowym dla większości działań. W zależności od oceny ryzyka, które dla budżetu Wspólnoty niesie europejskie finansowanie badań, może zostać wprowadzony mechanizm, który zabezpieczy finansowe ryzyko niezwrócenia przez uczestnika kwot należnych Wspólnotie. W związku z powyższym gwarancje bankowe mają być wymagane jedynie w tych wyjątkowych przypadkach, w których finansowanie wstępne stanowi ponad 80 % grantu.

4. Uwagi Komitetu

4.1 **Uproszczenie.** Komitet popiera niezwykle ważny cel uproszczenia tych wszystkich procedur, które były do tej pory stosowane przez Komisję lub do których musiały się dostosowywać podmioty. Komitet postrzega swoje poniższe uwagi jako konstruktywny wkład na drodze do tego celu oraz zdaje sobie sprawę, że urzeczywistnienie wspomnianych celów nie będzie łatwym zadaniem, biorąc pod uwagę ogólne zasady budżetowe oraz żądania przejrzystości, które Komitet sam podziela. Byłoby zwłaszcza pożądane, by wypróbować na wybranych projektach pilotażowych procedury administracyjne jeszcze bardziej uproszczone w ramach istniejących możliwości prawnych. Zdobyte w ten sposób doświadczenia mogłyby pomóc w podjęciu decyzji w sprawie przyszłych rozwiązań.

4.1.1 **Usprawnienie.** Komitet uznaje starania Komisji zmierzające do osiągnięcia tego celu i zapewnienia możliwie najlepszego wspólnotowego wsparcia na rzecz badań. Stosownie do tego w wielu punktach przedstawionych propozycji dostrzega on wyraźną poprawę w stosunku do dotychczasowego sposobu postępowania, jak np. w przypadku zwrotu kosztów (art. 30 i 31), form grantów, czy też w przypadku umów o grant, umów i nominacji (art. 18 i 19); w tym ostatnim przypadku jednak nowe zasady przyniosą poprawę wyłącznie wówczas, jeśli uproszczone zostaną także reguły dokonywania wypłat i przede wszystkim sprawozdawczości. W tym kontekście Komitet odsyła także do swoich wcześniejszych zaleceń uproszczenia⁽⁶⁾, polegającego na dostosowaniu pod względem treści i terminów procedur wymaganych przez Komisję z procedurami innych instytucji udzielających dotacji czy organów nadzorczych⁽⁷⁾.

4.1.2 **Ujednoczenie.** Cel uproszczenia przyczynia się do wysiłków zmierzających do większego ujednoczenia stosowanych lub wymaganych przez Komisję procedur (np. w zakresie kalkulacji kosztów czy oceny kondycji finansowej). Z perspektywy wspólnotowego jednolitego rynku oraz poprawy pewności prawa, z tak postawionym celem Komitet może się tylko zgodzić⁽⁸⁾. Niestety pełne ujednoczenie się nie powiedzie, dopóki różnorodni odbiorcy grantów — np. wyższe uczelnie — w różnych państwach członkowskich nie będą posługiwać się ujednoczonym bądź odpowiednio dostosowanym systemem rachunkowym.

4.2 **Inne zasady i działania.** Uproszczenie i ujednoczenie wymagać będą jednak **dalszych działań** ze strony Komisji, które jak dotąd omawiany wniosek dopiero sygnalizuje, np. w art. 16 ust. 4: *Komisja przyjmuje oraz podaje do wiadomości publicznej zasady służące zapewnieniu jednolitej weryfikacji istnienia, statusu prawnego i kondycji finansowej uczestników działań pośrednich*. Ponieważ te dalsze zasady, które będą dalej nazywane „wewnętrznymi zasadami wykonawczymi Komisji”, nie są jeszcze dostępne, nie można w niektórych przypadkach jeszcze ocenić, jaki będzie wpływ uzależnionych od nich propozycji Komisji.

⁽⁶⁾ DzU C 110 z 30.4.2004, DzU C 157 z 28.6.2005, DzU C 65 z 17.3.2006,

⁽⁷⁾ DzU C 157 z 28.6.2005: **Unikanie nakładających się na siebie lub równoległych instancji.**

⁽⁸⁾ Wychodząc poza ramy analizowanego wniosku Komisji, byłoby wręcz pożądane bardziej ujednoczyć procedury płatności obowiązujące w zakresie wszystkich działań wspierających, w tym w zakresie programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji oraz w ramach funduszy strukturalnych.

4.2.1 **Jednolita wykładnia i jednolite kryteria.** Komitet oczekuje poza tym, że zapewniona zostanie jednolita wykładnia wewnętrznych zasad wykonawczych Komisji, a w szczególności postanowień prawnych i finansowych dotyczących projektów we wszystkich właściwych służbach Komisji, tak by zasady te stanowiły kolejny, ważny krok w kierunku uproszczenia i ujednoczenia procedur oraz nie prowadziły do pogorszenia się sytuacji podmiotów B+R w porównaniu do dotychczasowych sposobów postępowania. Ogólnie Komitet zaleca, aby w miejscach, gdzie w projekcie Komisji istnieje jeszcze margines interpretacji, wątpliwości rozstrzygnąć na rzecz pewności prawnej poprzez dalsze doprecyzowania w wewnętrznych zasadach wykonawczych Komisji.

4.2.2 **Działania wspierające.** Proponowane już przez Komisję **punkty kontaktowe i instytucje koordynujące** (ang. *clearing houses*) mają zagwarantować spójność i jednolitość informacji dostarczanych przez Komisję. Zdaniem Komitetu jest to ważne i przydatne rozwiązanie. Ponadto należy jednak zwrócić uwagę, by także w wewnętrznych procedurach postępowania w Komisji oraz w przypadku każdego wymogu lub decyzji ze strony **urzędnika odpowiedzialnego za projekt** (ang. *project officer*) zachowane były jednolite zasady postępowania.

4.2.3 **Sprawozdawczość.** Należy na przykład unikać sytuacji, w których — poza dobrze uzasadnionymi wyjątkowymi przypadkami — urzędnik odpowiedzialny za projekt oprócz sprawozdań przewidzianych w uregulowaniach wymagałby dodatkowych sprawozdań śródkresowych bądź też identyczne informacje trzeba by zamieszczać w różnej formie w większej licznie raportów⁽⁹⁾. Ważne jest zatem, by ujednoczyć wymogi w zakresie sprawozdawczości; chodzi mianowicie o treść, a nie o formalności.

4.2.4 **Ocena śródkresowa.** Mimo wszystko Komitet zaleca, z uwagi na przewidziany siedmioletni okres trwania siódmego programu ramowego, by po upływie połowy tego czasu przeprowadzić śródkresową ocenę zarówno samego programu, jak i zasad uczestnictwa, aby móc ewentualnie dokonać koniecznych dostosowań.

4.2.5 **Urzędnicy odpowiedzialni za projekt.** Ważnym warunkiem koniecznym dla uproszczenia, ujednoczenia i ogólnie efektywności procedur administracyjnych jest przy tym, także z uwagi na zapewnienie ciągłości (patrz: następny punkt), aby urzędnik odpowiedzialny za projekt dysponował odpowiednią wiedzą specjalistyczną oraz znajomością zaangażowanych podmiotów; niewystarczające byłoby, gdyby urzędnik odpowiedzialny za projekt pełnił wyłącznie funkcję administracyjną i nie posiadał głębszej wiedzy rzeczowej i znajomości środowiska. Komitet odsyła tu⁽¹⁰⁾ do swoich wielokrotnie ponawianych zaleceń⁽¹¹⁾.

4.3 **Ciągłość.** Jako że każde nowe uregulowanie powoduje zakłócenie ciągłości i dodatkowe koszty („dotarcia się”), należy starannie rozważyć, czy proponowane przez Komisję zmiany rzeczywiście przyniosą na tyle wyraźną poprawę efektywności, by przeważać wspomniane wyżej utrudnienia, czy też może należałoby zachować dotychczasowe regulacje. Komitet uznaje,

⁽⁹⁾ Patrz dwa poprzednie przypisy.

⁽¹⁰⁾ Patrz: przypis 6.

⁽¹¹⁾ Np. pkt 9.8.4, DzU C 204 z 18.07.2000 r.

że wniosek Komisji przewiduje zachowanie licznych zasad, które okazały się skuteczne. Jednakże w przypadku niektórych proponowanych zmian nie jest jasne, czy rzeczywiście przyczynią się one do poprawy obowiązujących reguł. W takich wypadkach Komitet zaleca, by na względzie mieć przede wszystkim ciągłość.

4.4 Wkład finansowy Wspólnoty — kalkulacja kosztów i formy wsparcia. Pod warunkiem zadowalającego wyjaśnienia otwartych jeszcze kwestii, Komitet postrzega odpowiednie propozycje Komisji jako znaczącą poprawę i popiera je.

4.4.1 MŚP. Komitet przyjmuje ze szczególnym zadowoleniem fakt, iż (art. 33 ust. 1, drugie zdanie) limity wsparcia np. dla MŚP⁽¹²⁾ mają wzrosnąć z 50 % do 75 %. W zmianie tej dostrzega on efekt swoich wcześniejszych zaleceń, aby stworzyć liczniejsze i bardziej atrakcyjne zachęty do większego uczestnictwa MŚP w siódmym programie ramowym oraz by propagować nawiązywanie bliższych kontaktów między MŚP a ośrodkami badawczymi⁽¹³⁾.

4.4.2 Wyższe uczelnie itd. W tym kontekście Komitet przyjmuje z zadowoleniem fakt, że dopuszczalny poziom wsparcia finansowego w przypadku organów publicznych, szkół średnich i uczelni wyższych oraz organizacji badawczych ma wynosić 75 % (również art. 33 ust. 1, drugie zdanie). Zaleca wprowadzenie jaśniejszej struktury w art. 33, tak by można było lepiej rozgraniczyć uczestników nastawionych na osiąganie zysków od tych, których działalność ma charakter *non profit*.

4.4.3 Przeciętne koszty personelu. Możliwość wykorzystania przez uczestniczące przedsiębiorstwa przeciętnych kosztów personelu (art. 31 ust. 3 lit. a)) Komitet uważa za korzyść z punktu widzenia uproszczenia.

4.4.4 Koszty administracyjne. Pozytywne jest także, również z punktu widzenia zachowania koniecznej ciągłości, utrzymanie 100 % zwrotu kosztów administracyjnych. Propozycja zniesienia obowiązującego dotychczas limitu dla tego rodzaju kosztów w wysokości 7 % wydaje się problematyczna, o ile kwestia niezbędnych kosztów administracyjnych nie zostanie ściśle uregulowana w inny sposób. Wprawdzie dotychczasowy limit w wysokości 7 % rzeczywiście okazał się zbyt

niski i musiał zostać podniesiony, choćby z uwagi na fakt, że administracja, koordynacja itd. wymagały dotychczas wysokich nakładów. Z drugiej strony należy jednak zapobiec sytuacji, w której nieograniczony zwrot wszystkich kosztów administracyjnych prowadziłyby do ich niepożądanego wzrostu zamiast redukcji.

4.5 Koszty dodatkowe uniwersytetów. Zgodnie z wnioskiem Komisji zniesiona powinna zostać istniejąca dotychczas możliwość naliczania przez uniwersytety i podobne organizacje badawcze 100 % tzw. kosztów dodatkowych⁽¹⁴⁾. Jakkolwiek proponowane są w zamian inne modele rozliczania, Komitet uważa proponowaną zmianę za problematyczną. Instytucje te z reguły nie dysponują bowiem odpowiednią księgowością analityczną umożliwiającą kalkulację pełnych kosztów (FC)⁽¹⁵⁾. Przy tym nie można teraz ocenić, czy wprowadzenie jednolitej stawki zaproponowanej przez Komisję jako jednej z alternatywnych możliwości nie spowoduje znacznego pogorszenia sytuacji uczestników, ponieważ nie istnieją jeszcze przewidziane w tym celu wewnętrzne zasady wykonawcze Komisji (patrz wyżej). Dla tego rodzaju organizacji Komitet zaleca zatem, o ile nie dysponują one pełną kalkulacją kosztów, zachowanie dotychczasowego stuprocentowego zwrotu kosztów dodatkowych — przynajmniej dopóki nie zostanie zagwarantowane, że inne metody wykazywania kosztów⁽¹⁶⁾ nie doprowadzą do pogorszenia położenia w stosunku do sytuacji obecnej.

4.6 Forma prawna instytucji badawczych. Zdaniem Komitetu organizacje badawcze, finansowane głównie z budżetu państwa, należy traktować pod każdym względem (i we wszystkich artykułach jak np. w art. 33 ust. 1 i art. 38 ust. 2) jednakowo, bez względu na ich formę prawną. Oznacza to na przykład, że także organizacje czy ośrodki badawcze pożytku publicznego, założone zgodnie z przepisami prawa prywatnego, finansowane w głównej mierze z budżetu państwa⁽¹⁷⁾, powinny być traktowane na takich samych

⁽¹²⁾ Podobnie jak w przypadku organów publicznych, szkół średnich, uczelni wyższych i organizacji badawczych.

⁽¹³⁾ W tym kontekście Komitet pragnie odwołać się do swojego zalecenia, by w prawie patentowym na nowo wprowadzić okres karencji (ang.: grace period), przy czym nie byłoby jednak wymagane powiązanie naukowej publikacji z roszczeniami co do priorytetowości. Patrz CESE 319/2004 pkt 2.5 i nast., DzU C 110 z 30.4.2004 r.

⁽¹⁴⁾ Model AC: wykazywanie kwalifikowanych bezpośrednich kosztów dodatkowych uczestników, z ryczałtem za koszty pośrednie, zgodnie z modelem kosztów dodatkowych (AC). W szóstym programie ramowym (6PR) ryczałt odpowiada 20 % wszystkich bezpośrednich kosztów dodatkowych minus koszty podwykonawstwa.

⁽¹⁵⁾ Model kosztów FC: wykazywanie kwalifikowanych kosztów bezpośrednich i pośrednich uczestników zgodnie z modelem kosztów pełnych; przypadkiem szczególnym jest model FCF: wykazywanie kwalifikowanych kosztów bezpośrednich uczestników oraz ryczałt za koszty pośrednie, zgodnie z modelem pełnych kosztów wraz z ryczałtowymi kosztami pośrednimi (FCF). Ryczałt wynosi 20 % wszystkich kwalifikowanych kosztów bezpośrednich minus koszty podwykonawstwa. Ogólne koszty przy wszystkich trzech modelach kosztów w 6PR (FC, FCF i AC) wliczane są po prostu jako suma kosztów bezpośrednich i pośrednich.

⁽¹⁶⁾ Możliwa jednolita stawka dla pokrycia kosztów pośrednich (*overhead*) w art. 32 powinna w każdym razie w odniesieniu do działalności B+R zostać ustalona w wysokości przynajmniej 20 % kwalifikowanych kosztów bezpośrednich pomniejszonych o koszty umów podwykonawstwa. Takie rozwiązanie obowiązywało już w 6. programie ramowym dla posługujących się modelami FCF i AC i powinno zostać utrzymane dla zachowania ciągłości oraz aby odpowiednio uwzględnić różnorodne systemy księgowości uczestniczących organizacji.

⁽¹⁷⁾ W Niemczech np. organizacje badawcze takie jak Helmholtz-Gemeinschaft, Fraunhofer-Gesellschaft, Leibniz-Gemeinschaft czy Max-Planck-Gesellschaft. W Holandii np. *Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek* — NWO (Niderlandzka Organizacja Badań Naukowych).

zasadach jak organizacje prawa publicznego. Przecież wybór najodpowiedniejszej — zdaniem państwa członkowskiego — formy prawnej tego rodzaju instytucji badawczej leży w kompetencjach państw członkowskich i w żadnym wypadku nie powinien prowadzić do zróżnicowania w zakresie wkładu finansowego Wspólnoty.

4.7 Własność intelektualna. Proponowane uregulowania (art. od 39 do 43) mają gwarantować, iż niemożliwe będzie przenoszenie w niekontrolowany sposób praw do własności intelektualnej będącej wynikiem badań naukowych finansowanych z kieszeni unijnych podatników na firmy spoza Europy.

4.7.1 Oprogramowanie otwarte (*open source*). Oprogramowanie, które zostanie opracowane w ramach wspieranych przez Wspólnotę projektów badawczych, ma obecnie szanse na szerokie rozpowszechnienie i wykorzystanie, a tym samym stanowienie potencjału dla tworzenia na jego podstawie wersji komercyjnych czy usług, tylko wtedy gdy jest oferowane jako oprogramowanie otwarte. W tym celu należałoby przyznać konsorcjum jak największą swobodę w określaniu warunków licencji.

4.8 Prawa dostępu. W odniesieniu do praw dostępu (art. 48 do 52) ⁽¹⁸⁾ do nowej wiedzy i/lub istniejącej wiedzy będącej w posiadaniu uczestnika chodzi nie o prawa dostępu do całej wiedzy uczestnika (np. uniwersytetu lub instytutu badawczego), lecz jedynie do tej wiedzy, która opiera się na pracach lub pracach przygotowawczych jednostek organizacyjnych lub grup uczestniczących w odpowiednich wspólnych projektach i która jest niezbędna dla innych uczestników do przeprowadzenia do końca ich prac w ramach działań pośrednich. Komitet z zadowoleniem przyjmuje zatem art. 48, który umożliwia oddzielne określenie stanu faktycznego w odniesieniu do każdego projektu i ustalenie go pomiędzy uczestnikami poprzez **listę pozytywną i/lub negatywną** ⁽¹⁹⁾. Listy pozytywne pozwolą również uniknąć ujawniania takich danych, których tajność powinna być chroniona. Aby nie opóźnić niepotrzebnie rozpoczęcia projektu byłoby jednak zasadne dopuszczenie okresu, np. do 6 miesięcy od rozpoczęcia projektu, na poczynienie takich ustaleń.

4.9 Nieodpłatne prawa dostępu do wiedzy. Komitet wyraża zastrzeżenia do uregulowań, które przyznawałyby bez wyjątku nieodpłatny dostęp do wiedzy. Zaleca ogólnie przyznanie uczestnikom możliwie dużej swobody w zakresie ustalania najważniejszych porozumień. Może być na przykład

⁽¹⁸⁾ Komitet wskazuje na fakt, że poszczególne wersje językowe wniosku Komisji różnią się w odniesieniu do art. 50 ust. 1 do art. 51 ust. 1. Niniejsza opinia opiera się na poprawnej angielskiej wersji wniosku.

⁽¹⁹⁾ Lista pozytywna: wyczerpanie tej wiedzy czy obszarów wiedzy, które powinny zostać udostępnione. Lista negatywna: wyczerpanie tej wiedzy czy obszarów wiedzy, które NIE powinny zostać udostępnione.

zasadne, by także podmiotom B+R przyznawać nieodpłatne prawa dostępu.

4.9.1 Istniejąca wiedza potrzebna do realizacji działań. Propozycję przyznawania przez podmioty B+R zawsze nieodpłatnie dostępu do istniejącej wiedzy, o ile jest ona konieczna do przeprowadzenia działania pośredniego, Komitet uznaje zasadniczo za pozytywną. Jednak takie absolutne uregulowanie może w pojedynczych przypadkach spowodować trudności dla zainteresowanych podmiotów. Komitet zaleca zatem zmodyfikowanie ostatniego zdania w art. 50 ust. 2 ⁽²⁰⁾.

4.9.2 Istniejąca wiedza na potrzeby wykorzystania nowej wiedzy. Propozycję przyznawania dostępu do istniejącej wiedzy przez podmioty B+R zawsze nieodpłatnie, o ile jest ona konieczna do wykorzystania nowej wiedzy, Komitet uznaje jednak za bardzo problematyczną. Istniejąca wiedza została zdobyta dzięki własnym środkom podmiotów B+R lub środkom wcześniejszych instytucji udzielających dotacji czy publicznym środkom danego państwa członkowskiego podlega powiązaniem z tym obowiązkiem i zobowiązaniom ⁽²¹⁾. Jeżeli zaproponowane przez Komisję rozwiązanie zaczęłoby być stosowane, powstałoby niebezpieczeństwo, że przede wszystkim szczególnie prężne podmioty B+R o wysokim potencjale know-how nie mogłyby lub nie chciałyby uczestniczyć i tym samym zostałyby wykluczone z uczestnictwa. Komitet zaleca zatem wykreślenie lub zmianę art. 51 ust. 5 ⁽²²⁾.

4.9.3 Badania pionierskie. Chociaż w większości przypadków przy badaniach pionierskich chodzi o prace w dziedzinie B+R w obszarze badań podstawowych, Komitet wielokrotnie zwracał uwagę na fakt, że w wielu wypadkach ⁽²³⁾ granice między badaniami podstawowymi a zastosowaniem są płynne. Dlatego też można oczekiwać negatywnych skutków, jak te opisane powyżej. Należy tego bezwzględnie unikać i odpowiednio uwzględnić to zagrożenie w uregulowaniach. Komitet zaleca zatem wykreślenie lub zmianę art. 52 ust. 1 ⁽²⁴⁾.

⁽²⁰⁾ Ostatnie zdanie w art. 50 ust. 2 mogłoby brzmieć na przykład tak: *However, RTD Performers shall grant access rights to background on a royalty-free basis, unless for justified exceptions otherwise agreed by all participants before their accession to the grant agreement.*

⁽²¹⁾ Np. w Niemczech podlega pod ustawę o wynalazkach dokonywanych w ramach obowiązków wynikających ze stosunku pracy.

⁽²²⁾ Mogłoby on brzmieć: *RTD-Performers shall grant access rights to background needed to use the foreground generated in the indirect action on a royalty-free basis unless otherwise agreed by all participants before their accession to the grant agreement.*

⁽²³⁾ Np. mikrobiologia, lasery, technologie ICT.

⁽²⁴⁾ Art. 52 ust. 1 mogłoby brzmieć np. następująco: *In the case of frontier research actions, access rights to foreground for the implementation of the project shall be granted royalty-free. Access rights to foreground for use shall be under fair and reasonable conditions or royalty-free as agreed by all participants before their accession to the grant agreement.*

4.9.4 **Określone grupy.** We wniosku Komisji brakuje definicji działań prowadzonych na rzecz określonych grup. Rozważania na ich temat nie powinny w żadnym wypadku być mylone lub zrównane z tymi dotyczącymi badań pionierskich.

4.10 **Wolny wybór instrumentów.** Komitet powtarza swoje zalecenie ⁽²⁵⁾, że projekty nie powinny być z góry przyporządkowywane do konkretnych instrumentów, lecz że wnioski skodawcy muszą być w stanie dopasować instrumenty do optymalnej struktury i wielkości projektu niezbędnej dla danego zadania. Tylko w ten sposób można uniknąć tworzenia projektów, których wielkość i struktura kieruje się przewidywanymi instrumentami wspierania badań, a nie optymalnymi wymogami naukowo-technicznymi. Instrumenty te muszą służyć warunkom pracy i celom badań i rozwoju i nie może być w żadnym wypadku odwrotnie. W szczególności udostępnione powinny być również projekty STREP (*Specific Targeted Research Projects*), gdyż są najodpowiedniejsze ze względu na uczestnictwo MSP i mniejszych grup badawczych.

4.11 **Porzucenie zasady solidarności finansowej.** Komitet opowiada się za rezygnacją z zasady solidarności finansowej; przypomina, że już w swoich zaleceniach ⁽²⁶⁾ dotyczących szóstego programu ramowego zajął się tą problematyką.

4.11.1 **Fundusz ryzyka.** Komitet popiera również fundusz ryzyka, który ma zostać utworzony dla pokrycia możliwych wydatków, na który ma być wpłacany niewielki procent wkładu finansowego Wspólnoty przeznaczonego dla każdego uczestnika działania pośredniego (art. 38 ust. 1). Komitet zalecałby ponadto, aby Komisja podała przewidywane granice, w jakich może zmieniać się ten procent w zależności od oceny ryzyka, w momencie publikacji konkursu. Komitet opowiada się również za tym, aby wszelkie nadwyżki przewidzianych oszczędności były ponownie przypisywane programowi ramowemu i stanowiły dochód przeznaczony na określony cel.

4.11.2 **Zwolnienie.** Komitet zaleca jednakże, aby wszystkie instytucje badawcze, których koszt finansowania ponosi państwo ⁽²⁷⁾, zostały z tego (zgodnie z art. 38 ust. 2) zwolnione, niezależnie od ich formy prawnej.

4.11.3 **Przerwanie projektu.** Komitet zwraca jednocześnie uwagę na proponowaną **techniczną solidarną odpowiedzialność finansową** uczestników za projekt (art. 18 ust. 4). Zdaniem Komitetu należy przyznać konsorcjum prawo do decyzji o wycofaniu się z projektu na wypadek, gdyby jego kontynuacja nie była rozsądna albo uzasadniona ze względów naukowo-technicznych lub finansowych. Art. 18 ust. 4 i 5 powinien w związku z tym zostać odpowiednio zmieniony.

4.12 **Komitety programów.** Zgodnie z wnioskiem Komisji rezygnuje się z udziału komitetów programów w zatwierdzaniu poszczególnych projektów. Zdaniem Komitetu powinno to następować jedynie wtedy, gdy Komisja będzie się opierać na opinii eksperta przy wyborze projektu. W innym przypadku, jak również przy zatwierdzaniu programu roboczego i podziale budżetu, odpowiedzialne komitety programów powinny w dalszym ciągu udzielać zgody. Rozwiązanie kompromisowe mogłoby wyglądać tak, że komitety programów po zakończeniu oceny otrzymywałyby „plan realizacji konkursu” (*call implementation plan*), który byłby przedmiotem obrad i formalnej decyzji komitetu programów. Nie pociągałoby to za sobą żadnej zwłoki, gdyż komitet programowy nie decydowałby już o poszczególnych projektach.

4.13 **Umowa o grant.** Istotny tu art. 19 ust. 8 odwołuje się do Europejskiej Karty Naukowca oraz kodeksu postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych. Komitet zwraca uwagę na fakt, że karta ma jedynie charakter zalecenia i nie może na tej drodze nabrać charakteru wiążącego. Przypomina przy tym, że wprawdzie zgadza się z wieloma elementami karty, ale jednocześnie ze względu na jej przeregulowanie i niektóre niezrozumiałe kryteria zaleca jej przerehabilitację ⁽²⁸⁾.

4.14 **Europejski Bank Inwestycyjny.** Komitet popiera projekt (i proponowane szczegóły) udzielenia Europejskiemu Bankowi Inwestycyjnemu pomocy finansowej na rzecz pokrycia ryzyka kredytów służących celom badawczym siódmego programu ramowego. Takie pożyczki powinny być wykorzystywane w szczególności dla działań demonstracyjnych (np. w dziedzinie badań energetycznych lub badań dotyczących bezpieczeństwa).

Bruksela, 5 lipca 2006 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁵⁾ pkt 3.4, DzU C 157 z 28.6.2005

⁽²⁶⁾ DzU C 94 z 18.4.2002

⁽²⁷⁾ Patrz wyżej: równouprawnienie wszystkich instytucji badawczych finansowanych ze środków publicznych.

⁽²⁸⁾ DzU C 65 z 17.3.2006